

Εκπαίδευση, Δια Βίου Μάθηση, Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη, Καινοτομία και Οικονομία

Τόμ. 2 (2019)

Πρακτικά του 2ου Πανελληνίου Επιστημονικού Συνεδρίου με Διεθνή Συμμετοχή «Ελλάδα-Ευρώπη 2020: Εκπαίδευση, Δια Βίου Μάθηση, Έρευνα, Νέες Τεχνολογίες, Καινοτομία και Οικονομία», Λαμία 28, 29, 30 Σεπτεμβρίου 2018

Περιφέρεια και θέματα ανταγωνισμού. Το παράδειγμα της Νάξου ως case study

Νικόλαος Ε. Ζευγωλής

doi: [10.12681/elrie.1529](https://doi.org/10.12681/elrie.1529)

Περιφέρεια και θέματα ανταγωνισμού. Το παράδειγμα της Νάξου ως case study

Ζευγώλης Νικόλαος
nikoszevgolis@hotmail.com
PhD, E.E.A., ΕΑΠ

Περίληψη

Τα θέματα ελεύθερου ανταγωνισμού, αν και απασχολούν τα τελευταία χρόνια όλο και συχνότερα την ελληνική (οικονομική κυρίως) επικαιρότητα, αποτελούν ωστόσο ένα αντικείμενο που λόγω μάλλον του ειδικού χαρακτήρα του, δεν έχει τύχει ίσως στην Ελληνική Περιφέρεια της δέουσας προβολής. Υπό αυτό το πρίσμα θεωρούμενη η υπ' αρ. 653/2017 απόφαση της ΕΑ, αποτελώντας το βασικό case study για την παρούσα μελέτη, δίνει την αφορμή για διατύπωση απλών προτάσεων, που εφόσον υιοθετηθούν, θα οδηγήσουν διαμέσου της προτεινόμενης εκπαίδευσης στην ωφέλεια όχι μόνο των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται μακριά από τα μεγάλα αστικά κέντρα, αλλά και των καταναλωτών εν γένει, επηρεάζοντας έτσι τελικά με τρόπο θετικό το σύνολο της Ελληνικής Επικράτειας.

Λέξεις-κλειδιά: Επιτροπή Ανταγωνισμού, Ασφαλιστικά Μέτρα, Περιορισμός Διάθεσης, Νάξος.

Abstract

The issues of free competition (ie competition law & policy), although in recent years have become more and more frequent in Greek news (mostly economic), they are, however, a subject which, due to its special nature, perhaps has not been properly promoted in the Greek Region. In this light, the no. 653/2017 Decision of the HCC (Hellenic Competition Commission), constituting the key case study for this paper, gives rise to simple proposals which, if adopted, it is expected that they will lead through the proposed education and lifelong learning not only to the benefit of undertakings that operate away from large urban centers but also to the benefit of consumers in general, thus ultimately affecting the whole of the Greek Territory in a positive way.

Keywords: Hellenic Competition Commission, Interim/Provisional Measures, Restriction of Sales, Naxos.

1. Εισαγωγή

Με βάση τη μέχρι σήμερα εμπειρία, έχει δημιουργηθεί η εντύπωση ότι ειδικά στην ελληνική περιφέρεια για τα θέματα ελεύθερου ανταγωνισμού (πχ τι είναι καρτέλ, τι συνιστά κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης) δεν υπάρχει σαφής και πλήρης εικόνα περί τίνος ακριβώς πρόκειται. Ενδεικτικά σημειώνονται τα εξής: Σχετικά πρόσφατα, και συγκεκριμένα στις 21 Δεκεμβρίου 2017 εκδόθηκε η υπ' αρ. 653/2017 απόφαση της Επιτροπής Ανταγωνισμού. Η συγκεκριμένη υπόθεση αφορούσε στη λήψη απόφασης της ΕΑ επί της αυτεπάγγελτης λήψης ασφαλιστικών μέτρων κατά το άρθρο 25 παράγραφος 5 ν. 3959/2011 στο πλαίσιο αυτεπάγγελτης έρευνας στην αγορά πατάτας και γαλακτοκομικών προϊόντων για πιθανή παράβαση των κανόνων του ανταγωνισμού, διαδικασία κατά την οποία κλητεύθηκε από την Επιτροπή Ανταγωνισμού η ένωση συνεταιρισμών παραγωγών Νάξου.

1.1. Έννοια των ασφαλιστικών μέτρων

Τα ασφαλιστικά μέτρα είναι δυνατόν να συνίστανται σε διαταγή εκτέλεσης κάποιας πράξης ή ακόμη και σε διαταγή αποχής από κάποια πράξη υπό τον όρο ότι, τέτοια μέτρα, με βάση και την αρχή της αναλογικότητας, είναι απαραίτητα και βεβαίως περιορίζονται σε αυτά μόνο που είναι αναγκαία για την εξεταζόμενη κατά περίπτωση κατάσταση (Βλ. ενδεικτικά Διάταξη του ΔΕΚ, 792/79 R, Camera Care κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής, παρ. 18, C-228/82, Ford κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σκ. 13, Απόφαση Ευρωπαϊκής Επιτροπής 83/462/ΕΟΚ, ECS/ΑΚΖΟ, παρ. 22, 24, επίσης 94/19/ΕΚ, Stena, παρ. 56, καθώς και 87/500/ΕΚ, BBI/Boosey, παρ. 24). Στην πράξη, αντικείμενο των εν λόγω μέτρων είναι η προσωρινή παύση της συμπεριφοράς που πιθανολογείται ότι αντιβαίνει στους κανόνες περί ελεύθερου ανταγωνισμού, μέχρι την οριστική επίλυση της κύριας υπόθεσης από την Επιτροπή Ανταγωνισμού. Διασφαλίζουν, επομένως, με τρόπο προσωρινό την αποκατάσταση των συνθηκών ανταγωνισμού, στο μέτρο και το βαθμό που αυτές κλονίστηκαν από την ανωτέρω ερευνώμενη συμπεριφορά, μέχρι την έκδοση οριστικής απόφασης επί της κύριας υπόθεσης.

1.2. Αφετηρία της έρευνας

Αφορμή για την έρευνα της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού (εφεξής ΓΔΑ) στη συγκεκριμένη περίπτωση αποτέλεσε επιστολή/καταγγελία που εστάλη στα γραφεία της ΕΑ, με την οποία ετίθεντο εις γνώσιν της ΓΔΑ εν πολλοίς τα εξής: Την 29.11.2017 η ΕΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΝΑΞΟΥ (ΕΑΣ ΝΑΞΟΥ ή /και ΑΕΣ ΝΑΞΟΥ), απευθυνόμενη προς τους παραγωγούς/μέλη της, εξέδωσε Ανακοίνωση με την οποία ενημέρωνε τους πατατοπαραγωγούς της Νάξου ότι σε ομόφωνη απόφαση του Δ.Σ. της 24.11.2017 (αριθ. απόφασης Πρακτικού 217) αποφασίστηκαν τα εξής:

«Να υποχρεωθούν οι Πατατοπαραγωγοί της Νάξου που βγάζουν πατάτες φθινοπωρινής καλλιέργειας αυτή την χρονική περίοδο να μην τις πουλήσουν μέχρι τις 24 Δεκεμβρίου 2017 σε ανθρώπους που θα τις διαθέσουν εκτός του νησιού της Νάξου... για να καταστεί δυνατό η ΕΑΣ Νάξου να πουλήσει τις πατάτες της ανοιζιάτικης καλλιέργειας της Νάξου, τις οποίες αγόρασε από τους παραγωγούς της Νάξου και ποσότητες αυτών δεν έχει καταστεί δυνατό να πουληθούν μέχρι σήμερα, για τις οποίες όμως είναι σε συνεχείς διαπραγματεύσεις με αλυσίδες και επιδιώκει να πουλήσει μέχρι τις 24-12-2017.

Ευνόητο ότι αν βγουν στην αγορά οι φρέσκιες δεν θα πουληθούν οι παλιές των ψυγείων. Επιβεβλημένο λοιπόν και αναγκαίο και προς το συμφέρον της ΕΑΣ Νάξου και τελικά των Πατατοπαραγωγών, να κρατηθούν οι φρέσκιες πατάτες απούλητες μέχρι τις 24-12-2017...

Ένεκα των παραπάνω αποφασίστηκε ότι όποιος Πατατοπαραγωγός, παραβιάσει την παραπάνω απόφαση του Δ.Σ. και διαθέσει την πατάτα του πριν την 24-12-2017, τότε η τιμή του γάλακτος που παραδίδει στην ΕΑΣ θα μειώνεται στο μισό ποσό απ' αυτό που πληρώνεται σήμερα (Η υπογράμμιση γίνεται από το γράφοντα). Ο όρος της μείωσης της τιμής του γάλακτος, ως συνέπεια της παράβασης της απόφασης, για τις πατάτες, θα εφαρμοσθεί χωρίς εξαίρεση στον οποιοδήποτε και απαρέγκλιτα, αφού η απόφαση για τις πατάτες είναι προς το γενικό συμφέρον της ΕΑΣ Νάξου, που λειτουργεί σαν ενιαία επιχείρηση συνεταιρισμός και της Πατατοπαραγωγής Νάξου». Την εν λόγω απόφαση υπογράφει για λογαριασμό του Δ.Σ. της ΕΑΣ Νάξου ο Πρόεδρος & Διευθύνων Σύμβουλος αυτής.

1.3. Μετάβαση στη Νάξο και επιτόπιος έλεγχος από στελέχη της ΓΔΑ στην ΕΑΣ Νάξου

Έτσι, κινήθηκε αυτεπάγγελτη έρευνα στην αγορά της πατάτας και των γαλακτοκομικών προϊόντων και διενεργήθηκε την 11.12.2017 επιτόπιος έλεγχος στην ΕΑΣ ΝΑΞΟΥ από κλιμάκιο της ΓΔΑ. Σημειωτέον ότι τα στελέχη της ΓΔΑ που συμμετέχουν σε ελέγχους έχουν εξουσίες φορολογικού ελεγκτή. Σχετική είναι η διάταξη του άρθρου 39 του ν. 3959/2011.

Από τον επιτόπιο έλεγχο που έγινε από τους ελεγκτές της ΓΔΑ που μετέβησαν στη Νάξο, προέκυψαν τα κάτωθι: Την 24.11.2017 συνήλθε σε συνεδρίαση το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΑΣ ΝΑΞΟΥ, με μοναδικό θέμα την «Ανακοίνωση για Δέσμευση Πατατοπαραγωγών». Σύμφωνα με το σχετικό Πρακτικό του ΔΣ (Απόφαση 217/2017) στην εν λόγω συνεδρίαση συζητήθηκαν και αποφασίστηκαν ότι «Ο Πρόεδρος & Δ/νων Σύμβουλος ενημερώνει το Δ.Σ. ότι ακόμη έχουμε προς διάθεση 450 τόνους Πατάτας Φαγητού Εαρινής καλλιέργειας, φοβούμενος την μη διάθεσή τους, εάν διοχετευτούν στην αγορά οι φρέσκες πατάτες και θα πρέπει να προβούμε στην λήψη μέτρων για την συγκέντρωση της φθινοπωρινής καλλιέργειας. Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου μετά από διαλογική συζήτηση και ανταλλαγή απόψεων Αποφασίζουν Ομόφωνα: Προκειμένου να εξασφαλιστεί η διάθεση της εαρινής καλλιέργειας, όσοι παραγωγοί διαθέσουν στην αγορά φρέσκες πατάτες πριν τις 24 Δεκεμβρίου, θα έχει μείωση 50% στην τιμή του προσκομιζόμενου γάλακτος κατά το έτος 2018». Η υπογράμμιση γίνεται από το γράφοντα.

1.4. Ο περιορισμός της διάθεσης προϊόντων σοβαρός περιορισμός του ανταγωνισμού, εφόσον οφείλεται σε σχετική συμφωνία ή/και εναρμονισμένη πρακτική ή απόφαση ένωσης επιχειρήσεων

Σημειωτέον ότι, κατά το δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού, ο άμεσος ή έμμεσος περιορισμός και έλεγχος της διάθεσης των προϊόντων κατόπιν σχετικής συμφωνίας ή εναρμονισμένης πρακτικής ή απόφασης ένωσης επιχειρήσεων συνιστά ιδιαίτερα σοβαρό περιορισμό του ανταγωνισμού (βλ. ενδεικτικά υποθ. C-41/69 ACF Chemiefarma κατά Επιτροπής, Συλλ. 1970, σελ. 699, C-246/86 Belasco κατά της Επιτροπής, Συλλ. 1989, σελ. 2181, απόφαση Επιτροπής 84/405/EK Zinc Producer Group EE 1984 L 220/27, παρ. 67-68), καθόσον θεωρείται ότι στερεί από τον καταναλωτή τη δυνατότητα μιας ακόμη επιλογής, χωρίς ο συγκεκριμένος περιορισμός να προέρχεται από αυτόνομη επιχειρηματική συμπεριφορά κι ως εκ τούτου θεωρείται ότι από τη φύση του περιορίζει τον ανταγωνισμό (*per se*), χωρίς να απαιτείται να αποδειχθεί η ύπαρξη και τυχόν αντι-ανταγωνιστικών αποτελεσμάτων. Σημειωτέον ότι, σε περίπτωση κατά την οποία ελλείπει το στοιχείο της σύμπραξης, συμφωνίας ή εναρμονισμένης πρακτικής, ή απόφασης ένωσης επιχειρήσεων, ο ίδιος περιορισμός της παραγωγής ή διάθεσης θα ήταν καθόλα σύννομος. Επομένως, τέτοιου είδους συμπράξεις ή αποφάσεις επιχειρήσεων ή ενώσεων επιχειρήσεων με τις οποίες επιδιώκεται ο περιορισμός και έλεγχος της διάθεσης των προϊόντων και ο συντονισμός της συμπεριφοράς των συμμετεχόντων προς την κατεύθυνση του περιορισμού απαγορεύονται ρητά από τα άρθρα 1 του ν. 3959/2011 και 101 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (εφεξής ΣΛΕΕ).

1.5. Αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων

Με βάση πάγια νομολογία, απόφαση ένωσης επιχειρήσεων θεωρείται κάθε έκφραση βούλησης της ένωσης με οποιαδήποτε μορφή, όπως – όλως ενδεικτικά - κανονισμοί, ρήτρες καταστατικού (βλ. απόφαση ΕΑ 277/IV/2005 (ΣΕΣΜΕ), σελ. 28επ., η οποία επικυρώθηκε από το Διοικητικό Εφετείο Αθηνών με την υπ' αριθμ. 1001/2006 απόφασή του. Βλ. επίσης ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕΚ, υπόθ. C- 45/85 Verband der Sachversicherer κ. Επιτροπής, Συλλ. 1987 00405, παρ. 28, ΠΕΚ, υποθ. T-213/95 και T-18/96 Stichting κατά Επιτροπής, Συλλ. 1997 II-01739, παρ. 157-164, καθώς επίσης και απόφαση Ευρωπαϊκής Επιτροπής, 80/917/EOK National Sulphuric Acid, EE 1980 L260/24, παρ. 26-31), οδηγίες, εγκύκλιοι, απλές συστάσεις, εφόσον έχουν καταρχήν χαρακτήρα υποχρεωτικό για τα μέλη και/ή υπάρχει πρόβλεψη και κυρώσεων σε περίπτωση μη εφαρμογής τους (Whish & Bailey, 2018, Ritter, L., Braun, W.D., Rawlinson F. 2000, Καρύδης, 2012, Σινανιώτη-Μαρούδη, 2000, Ζενγώλης, 2015, Zevgolits & Kokkoris, 2005). Επιπροσθέτως, σημειώνεται ότι η απαγόρευση του άρθρου 1 του ν. 3959/2011, καθώς και του άρθρου 101 ΣΛΕΕ εφαρμόζεται και σε περιπτώσεις που η απόφαση έχει το χαρακτήρα απλής σύστασης χωρίς δεσμευτικότητα, «εφόσον αντανάκλα εν τοις πράγμασι τη συλλογική βούληση των μελών της ένωσης να συντονίσουν τη δράση τους σε μία συγκεκριμένη αγορά και εφόσον η συμμόρφωση των μελών με αυτήν είναι ικανή να επιφέρει σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στον ανταγωνισμό στη σχετική αγορά» (βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΕΑ 545/VII/2012, παρ. 41 και ΕΑ 561/VII/2013, παρ. 79, με περαιτέρω παραπομπές σε σχετική

ενωσιακή νομολογία). Σε μία τέτοια περίπτωση, κατά τη νομολογία γίνεται δεκτό ότι δεν απαιτείται η σύσταση να οδηγεί σε ομοιόμορφη συμπεριφορά (βλ. ενδεικτικά απόφαση ΠΕΚ υπόθ. T-213/95 και T-18/96 Stichting Certificatie Kraanverhuurbedrijf (SCK) and Federatie van Nederlandse Kraanbedrijven (FNK) (Dutch Cranes) κατά Επιτροπής, Συλλ. 1997 II-1739, παρ. 157, αποφάσεις Επιτροπής, 96/438/EK, FENEX, ΕΕ 1996 L181/28, παρ. 72-73, 2005/8/EK Barème d'honoraires del' Ordre des Architectes belges, ΕΕ 2005 L4/10, παρ. 64, αποφάσεις ΔΕΚ, υπόθ. C- 8/72 Vereniging van Cementhandelaren κατά Επιτροπής, Συλλ. 1972 977, παρ. 15-25, 209 - 215 και 218/78 FEDETAB agreements and recommendation, Συλλ. 1980, 3125, παρ. 85-89, υπόθ. C- 96/82 IAZ κατά Επιτροπής, Συλλ. 1983, 3369, παρ. 18-21, υπόθ. C-45/85, Verband der Sachversicherer (VDS) κατά Επιτροπής. Συλλ. 1987 405, παρ. 26-32). Η βούληση της εκάστοτε ένωσης επιχειρήσεων να επηρεάσει την (οικονομική/εμπορική) πολιτική των μελών της στην αγορά, η οποία κανονικά θα έπρεπε να επιλέγεται και να ασκείται αυτόνομα από έκαστο μέλος, δύναται να αποδειχθεί από σωρεία περιστατικών, όπως ενδεικτικά, το ύψος και ο τρόπος διατύπωσης των κοινοποιούμενων στα μέλη συστάσεων (βλ. απόφαση Ευρ. Επιτροπής, 2005/8/EK Barème d'honoraires del'Ordre des Architectes belges, ΕΕ 2005 L4/10, παρ. 82. Βλ. Επίσης απόφαση ΕΑ 518/VI/2011), ο τυχόν σύνδεσμος με ρήτρα καταστατικού ή οποιουδήποτε άλλου δεσμευτικού κώδικα (βλ. Απόφαση Ευρ. Επιτροπής, 2005/8/EK Barème d'honoraires de l'Ordre des Architectes belges, ΕΕ 2005 L4/10, παρ. 84 επ., Τριανταφυλλάκης, 2005).

2. Η περίπτωση της Νάξου

Στην εξεταζόμενη περίπτωση πιθανολογήθηκε ότι η υπό έρευνα πρακτική της ΕΑΣ ΝΑΞΟΥ – που αποτελεί ένωση επιχειρήσεων κατά την έννοια του ν. 3959/2011 - συνιστούσε έκφραση της βουλήσεως των μετόχων (επιμέρους ενώσεων επιχειρήσεων εν προκειμένω) να επιτύχουν αυτοί από τα μέλη τους (παραγωγούς) την υιοθέτηση συγκεκριμένης συμπεριφοράς στο πλαίσιο της οικονομικής τους δραστηριότητας. Συγκεκριμένα, στην επίμαχη ανακοίνωση περιέχεται υπόδειξη προς τους παραγωγούς να ακολουθήσουν ορισμένη συμπεριφορά στο ζήτημα της εμπορικής τους πολιτικής, η οποία οδηγεί στον περιορισμό και στον έλεγχο της διάθεσης στην αγορά πατάτας – μέσω του περιορισμού της διάθεσής της εκτός Νάξου εν προκειμένω- κι επομένως εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της απαγόρευσης του άρθρου 1 παρ. 1 ν. 3959/2011.

Φυσικά οποιαδήποτε ένωση επιχειρήσεων δύναται να διαδραματίσει νομίμως ρόλο υπεράσπισης των συμφερόντων των μελών της. Όπως, έχει ήδη ορθώς εντοπιστεί εδώ και πάνω από μία δεκαετία (βλ. σχετικά Office of Fair Trading (OFT), “Trade associations, professions and self-regulating bodies”, Δεκέμβριος 2004, παρ. 5.2. διαθέσιμο σε: www.oft.gov.uk), η λειτουργία μίας ένωσης επιχειρήσεων δύναται να είναι χρήσιμη για τα μέλη της, κυρίως δε για τις μικρότερες επιχειρήσεις (ατομική ευημερία), όπως επίσης μπορεί να είναι και επωφελής ακόμη από πλευράς αποτελεσματικότητας για το σύστημα της αγοράς στο σύνολό του (κοινωνική ευημερία) (Ζευγώλης, 2008). Εντούτοις, δεν μπορεί με γενικό τρόπο να επικαλείται το συνεταιριστικό της χαρακτήρα, προκειμένου να δικαιολογήσει δράσεις αντίθετες προς τις εθνικές (και ενωσιακές) διατάξεις περί προστασίας του ανταγωνισμού (βλ. T-217/03 και T-245/03 FNCBV, FNSEA, FNB κλπ. κατά Επιτροπής, παρ. 97-103). Άλλωστε, νομολογιακά έχει με τρόπο πάγιο κριθεί ότι ακόμη και το δημοσίου δικαίου καθεστώς μιας επαγγελματικής οργάνωσης (το γεγονός, δηλαδή, ότι η τελευταία αποτελεί ΝΠΙΔ) δεν εμποδίζει την εφαρμογή των άρθρων 1 του ν. 3959/2011 (και 101 ΣΛΕΕ). Το Συμβούλιο της Επικρατείας με τις πρόσφατες αποφάσεις του, ήτοι τη ΣτΕ Ολ 149/2015 και τη ΣτΕ Ολ 150/2015, κατ' ουσίαν ακολούθησε την πάγια σχετική νομολογία του ΔΕΚ (βλ. ενδεικτικώς C-180/98 έως C-184/98, *Pavel Pavlov κ.λπ. κατά Stichting Pensioenfonds Medische Specialisten*, Συλλογή 2000, σ. I-6451, παρ. 85, 123/83, *Clair*, Συλλογή 1985, σ. 391, παρ. 17, C-35/96, *Επιτροπή κατά Ιταλίας*, Συλλογή 1998, σ. I-3851, παρ. 40), σύμφωνα με την οποία έχει γίνει δεκτό ότι το δημοσίου δικαίου καθεστώς μιας επαγγελματικής οργάνωσης δεν εμποδίζει την εφαρμογή του άρθρου 85 της Συνθήκης (ήδη 101 ΣΛΕΕ). Κατά το γράμμα τους, οι εν λόγω διατάξεις εφαρμόζονται σε συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων και σε αποφάσεις ενώσεων

επιχειρήσεων. Επομένως, το νομικό πλαίσιο εντός του οποίου λαμβάνεται μια απόφαση ενώσεως επιχειρήσεων, καθώς και ο νομικός χαρακτηρισμός που δίνεται στο συγκεκριμένο πλαίσιο από την εθνική έννομη τάξη δεν επηρεάζουν τη δυνατότητα εφαρμογής των ενωσιακών κανόνων ανταγωνισμού και, ιδίως, του άρθρου 101 ΣΛΕΕ (πρώην 85 ΣυνθΕΚ), υπό το φως της διάταξης του οποίου ερμηνεύτηκε στην εν λόγω υπόθεση η κρίσιμη διάταξη του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 703/1977 (ήδη άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 3959/2011) με επίκληση και της πάγιας σχετικής ενωσιακής νομολογίας. Των συγκεκριμένων αποφάσεων του ΣτΕ προηγήθηκαν οι υπ' αριθ. 1026/2007, 1027/2007, 1028/2007 αποφάσεις του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών, κατόπιν προσφυγών της Ελληνικής Οδοντιατρικής Ομοσπονδίας, του Οδοντιατρικού Συλλόγου Πειραιά και των Οδοντιατρικών Συλλόγων Αττικής, Θεσσαλονίκης, Μαγνησίας, Ηρακλείου, Σερρών και Αχαΐας κατά της υπ' αριθ. 292/IV/2005 απόφασης της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού. Σύμφωνα με τη θέση της Επιτροπής Ανταγωνισμού στη συγκεκριμένη υπόθεση, την ορθότητα της οποίας επιβεβαίωσαν τελικά τόσο το Διοικητικό Εφετείο όσο και το Συμβούλιο της Επικρατείας, η σύσταση με νόμο των οδοντιατρικών συλλόγων και η λειτουργία τους ως ΝΠΔΔ με δραστηριότητες και σκοπούς που εμπίπτουν στη σφαίρα του δημοσίου συμφέροντος, δεν αναιρεί την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού στο μέτρο που οι συγκεκριμένοι σύλλογοι με ρυθμιστικές παρεμβάσεις τους είναι σε θέση να καθορίσουν άμεσα ή έμμεσα την αμοιβή των παρεχόμενων από τα μέλη τους υπηρεσιών, χωρίς να διαθέτουν κανονιστική εξουσιοδότηση για το σκοπό αυτό. Ανάλογου σημαντικού ενδιαφέροντος επίσης είναι και η υπ' αριθ. 3657/2013 απόφαση του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών σε σχέση με την προσφυγή του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδος (ΤΕΕ) κατά της υπ' αριθ. 512/VI/2010 απόφασης της Επιτροπής Ανταγωνισμού, με την οποία επιβεβαιώθηκε η ορθότητα της κρίσης της ΕΑ από το Διοικητικό Εφετείο Αθηνών. Θα πρέπει μάλιστα να σημειωθεί ότι στη συγκεκριμένη υπόθεση η Επιτροπή Ανταγωνισμού επέβαλε στο ΤΕΕ πρόστιμο ύψους 60.000 ευρώ (βλ. ιδίως παρ. 14 της υπ' αριθ. 3657/2013 απόφασης του Διοικητικού Εφετείου).

Επισημαίνεται, παρεμπιπτόντως, αναφορικά με την υπόθεση της Νάξου, ότι κατά την αξιολόγηση της πρακτικής, δεν εξετάζεται η υποκειμενική πρόθεση της ΕΑΣ ΝΑΞΟΥ (η οποία, ενδεχομένως, να μπορεί να συναχθεί από το προσχέδιο ανακοίνωσης, ημερομηνίας 28.11.2017 προς «Παραγωγούς Ε.Α.Σ. Νάξου», σύμφωνα με την οποία αναφερόταν μεταξύ άλλων ότι: «[.../ Προκειμένου να υπάρξει μεγαλύτερη χρονική διάρκεια εφοδιασμού της αγοράς με ΠΑΤΑΤΑ ΝΑΞΟΥ ΠΓΕ, αλλά και για να προστατεύσουμε το προϊόν μας από παράνομα 'βαφτίσματα', συνιστούμε στους παραγωγούς να μην παραδίδουν το προϊόν τους [...]]»), αλλά μόνο το περιεχόμενο και ο αντικειμενικός σκοπός της απόφασης. Ειδικότερα, δεν απαιτείται αντι-ανταγωνιστική πρόθεση – άλλωστε κάτι τέτοιο δεν αναγνωρίστηκε ούτε αναφέρεται στην υπ' αρ. 653/2017 απόφαση της Επιτροπής Ανταγωνισμού αλλά αρκεί το αντικειμενικά ενδεχόμενο αντι-ανταγωνιστικό αποτέλεσμα, γεγονός το οποίο συνεπάγεται την απαγόρευση της υπό εξέταση απόφασης ένωσης επιχειρήσεων, έστω και εάν η ΕΑΣ ΝΑΞΟΥ δεν απέβλεπε σε ένα τέτοιο αποτέλεσμα (βλ. ενδεικτικά αποφ. ΔΕφαΘ 559/2010, σκ. 17, ΔΕφαΘ. 2891/2009, σκ. 18, ΔΕφαΘ 1682/2009 παρ. 27, C- 29/83 & 30/83 Compagnie Royal Asturienne des Mines SA and Rheinzing GMBH κατά Επιτροπής, Συλλ. 1984, σελ. 1679). Εξάλλου, κατά πάγια νομολογία, για να μπορεί να θεωρηθεί ότι μία παράβαση διαπράχθηκε εκ προθέσεως, δεν είναι απαραίτητο η επιχείρηση/ένωση επιχειρήσεων να είχε επίγνωση του ότι παρέβαινε την απαγόρευση του άρθρου 1 ν. 3959/2011 (ή και 101 ΣΛΕΕ). Αρκεί το ότι δεν μπορούσε να αγνοεί ότι η επίμαχη συμπεριφορά είχε ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού (βλ. ενδεικτικά απόφ. ΔΕφαΘ 1001/2006, παρ. 16, υπόθ. C-246/1986 Belasco κατά Επιτροπής, παρ. 40-41).

2.1. Αγροτική πολιτική versus πολιτική ανταγωνισμού;

Προς αντιμετώπιση ενδεχομένης επιχειρηματολογίας ότι τα θέματα αγροτικής πολιτικής εξαιρούνται της εφαρμογής των κανόνων ανταγωνισμού, σημειώνονται τα εξής: Η ΕΑΣ ΝΑΞΟΥ δεν είναι αναγνωρισμένη οργάνωση παραγωγών, κατά τις διατάξεις των άρθρων 152 επ. του Κανονισμού 1308/2013 (Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17ης

Δεκεμβρίου 2013 για τη θέσπιση κοινής οργάνωσης των αγορών γεωργικών προϊόντων και την κατάργηση των κανονισμών (ΕΟΚ) αριθ. 922/72, (ΕΟΚ) αριθ. 234/79, (ΕΚ) αριθ. 1037/2001 και (ΕΚ) αριθ. 1234/2007 του Συμβουλίου [20.12.2013, L 347/671]), ώστε να μπορεί καταρχάς να εξαιρεθεί. Ακόμη όμως και εάν έστω θεωρητικά είχε υιοθετηθεί η άποψη ότι είναι, εντούτοις, οι πατάτες ως οπωροκηπευτικό προϊόν δεν περιλαμβάνονται στο Μέρος ΙΧ του Παραρτήματος Ι του εν λόγω Κανονισμού και ως εκ τούτου, το γεωργικό αυτό προϊόν δεν εμπίπτει στα υπαγόμενα στο πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού, σύμφωνα με το άρθρο 1 αυτού. Σε κάθε δε περίπτωση, ακόμη και αν ήθελε υποθεθεί ότι συντρέχουν όλα τα ανωτέρω, εξετάζοντας, ωστόσο, την επίμαχη υπόθεση υπό το πρίσμα τόσο του σκεπτικού όσο και του διατακτικού της C-671/2015 απόφασης του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (της 14ης Νοεμβρίου 2017), «ουδέποτε θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι η απειλή αγοράς του γάλακτος στη μισή τιμή σε περίπτωση πώλησης πατάτας χειμερινής περιόδου εκτός Νάξου συνιστά απολύτως απαραίτητη πρακτική για την επίτευξη του σκοπού ή των σκοπών που έχουν ανατεθεί στην ΕΑΣ ΝΑΞΟΥ, σύμφωνα με τους εφαρμοστέους εθνικούς και ενωσιακούς κανόνες, τόσο σε επίπεδο παράγωγου όσο και σε επίπεδο πρωτογενούς δικαίου (άρθρο 39 ΣΛΕΕ)» (βλ. παρ. 46 της υπ' αρ. 653/2017 απόφασης της Επιτροπής Ανταγωνισμού).

2.2. Απόφαση για λήψη ασφαλιστικών μέτρων

Η δράση της ΕΑ για τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων κρίθηκε στην εξεταζόμενη περίπτωση επείγουσα για την αποτροπή άμεσα επικείμενου κινδύνου, που συνίστατο στη μη διάθεση των πατατών χειμερινής καλλιέργειας στην αγορά εκτός Νάξου πριν τις 24 Δεκεμβρίου 2017, ενόψει ιδίως και του γεγονότος ότι – με βάση τα στοιχεία της υπόθεσης που είχε στη διάθεσή της η ΕΑ - πιθανολογήθηκε ο άμεσος χαρακτήρας της ενεργοποίησης και υλοποίησης της ως άνω αντι-ανταγωνιστικής συμπεριφοράς σύμφωνα τόσο με την υπ' αριθ. 217 απόφαση του ΔΣ της ΕΑΣ ΝΑΞΟΥ, όσο και με την από 29.11.2017 σχετική Ανακοίνωση. Επιπροσθέτως, η άμεση εφαρμογή κυρώσεων σε μέλη που τυχόν δεν συμμορφώνονταν με τις ανωτέρω αποφάσεις της ΕΑΣ ΝΑΞΟΥ, θεωρήθηκε ότι συνιστά ομοίως, άμεσα επικείμενο κίνδυνο, καθώς οι συνέπειες αυτών των κυρώσεων θα προέκυπταν καθ' όλη τη διάρκεια του 2018 (απειλή για αγορά γάλακτος σε μειωμένη κατά 50% για όλη τη διάρκεια του 2018).

Ακόμη, η βλάβη στο δημόσιο συμφέρον κρίθηκε με βάση την υπ' αρ. 653/2017 απόφαση της Επιτροπής Ανταγωνισμού, ομοίως, ανεπανόρθωτη, επειδή οποιοδήποτε μέτρο λαμβανόταν μετά την 24 Δεκεμβρίου 2017, δεν θα ήταν πρόσφορο ώστε να άρει τις τυχόν αντι-ανταγωνιστικές συνθήκες που πιθανολογούντο ότι θα έχουν ήδη δημιουργηθεί στην υπό κρίση αγορά, σε συνάρτηση με το γεγονός ότι τυχόν κυρώσεις, εφόσον επιβάλλονταν στην τελευταία αυτή περίπτωση, οι συνθήκες της αγοράς θα ήταν και πάλι δυσχερώς επανορθώσιμες. Όπως ήδη αναφέρθηκε, στην προκειμένη περίπτωση υφίσταται εξαναγκασμός σε συμμόρφωση των μελών του ΕΑΣ ΝΑΞΟΥ, δια της απειλής αγοράς γάλακτος από την ΕΑΣ στη μισή τιμή για ένα χρόνο. Ως εκ τούτου, κατέστη πιο επιτακτική η παρέμβαση της Ε.Α. προκειμένου να αποφευχθεί ο κίνδυνος λήψης αντίστοιχων αποφάσεων στο μέλλον.

Ληφθέντων υπόψη των ανωτέρω και προκειμένου να αποκατασταθεί η ισορροπία των συνθηκών ανταγωνισμού στο συγκεκριμένο τμήμα της αγοράς, κατά το μέρος που είχε κλονισθεί από τη λήψη της επίμαχης απόφασης της ΕΑΣ ΝΑΞΟΥ, κρίθηκε επιτακτικό η ΕΑ να διατάξει ιδίως τη ρητή και σαφή ανάκληση τόσο της υπ' αριθ. 217 απόφασης του ΔΣ της ΕΑΣ ΝΑΞΟΥ όσο και της από 29.11.2017 σχετικής Ανακοίνωσης διασφαλίζοντας παράλληλα τις αναγκαίες εγγυήσεις δημοσιότητας, στην οποία επιβεβαιώθηκε, κατά τη διάρκεια της ακροαματικής διαδικασίας ενώπιον της ΕΑ, ότι η ΕΑΣ είχε προβεί εν πολλοίς ήδη από την προηγούμενη της από 21 Δεκεμβρίου 2017 συνεδρίασης ενώπιον της ΕΑ.

Τέλος, στο πλαίσιο της στάθμισης που οφείλει η ΕΑ να προβεί μεταξύ των συμφερόντων των καταναλωτών και των όποιων τυχόν νομίμων συμφερόντων της ΕΑΣ ΝΑΞΟΥ, έκρινε ότι ο περιορισμός της διάθεσης των προϊόντων ως αντικείμενο και πιθανό αποτέλεσμα της επίμαχης απόφασης, δύναται να επιφέρει σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στον ανταγωνισμό στην αγορά

της πατάτας για τον εξής κυρίως λόγο: θα περιοριζόταν η διάθεση των πατατών χειμερινής καλλιέργειας εις βάρος τόσο των παραγωγών της Νάξου, όσο και των καταναλωτών. Κατά συνέπεια, *ληφθέντος υπόψη του συγκεκριμένου περιεχομένου της από 24.11.2017 απόφασης, τόσο η προστασία των συμφερόντων των καταναλωτών, όσο και η διασφάλιση της ύπαρξης αποτελεσματικού ανταγωνισμού στο συγκεκριμένο τμήμα της αγοράς, αλλά και η προστασία των παραγωγών κρίθηκαν υπέρτερες των όποιων τυχόν συμφερόντων της ΕΑΣ ΝΑΞΟΥ από τη λήψη της εν λόγω απόφασης.* Η ΕΑ έκρινε στην υπ' αρ. 653/2017 απόφασή της ότι δεν πιθανολογείται πως μία τέτοιας φύσης απόφαση είναι πρόσφορη να υπηρετήσει με νόμιμο τρόπο τα εμπορικά συμφέροντα των μελών της ΕΑΣ ΝΑΞΟΥ, ιδίως δε εν όψει και των υπέρμετρα επαχθών κυρώσεων (ήτοι το πολύ υψηλό ποσοστό της μείωσης -50%- της τιμής γάλακτος, στην οποία θα πωλήσει το προϊόν του το μέλος, αλλά και το γεγονός ότι η κύρωση θα αφορά το σύνολο των προς παράδοση ποσοτήτων καθ' όλη τη διάρκεια του 2018), τις οποίες αναμενόταν ότι θα υποστεί όποιος παραγωγός δεν συμμορφωνόταν με την ως άνω απόφαση. Ως εκ τούτου, συμπερασματικά, με βάση τις παραπάνω σκέψεις, εκτιμήθηκε καταρχάς ότι συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις για τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων στην συγκεκριμένη υπόθεση.

2.3. Πρόταση και ανάληψη δεσμεύσεων

Η ΕΑΣ Νάξου, αποδεχόμενη πλήρως και σε απόλυτο βαθμό το περιεχόμενο της με αρ. πρωτ. 7440/15.12.2017 Εισήγησης περί ανάγκης λήψης ασφαλιστικών μέτρων, κατέθεσε δεσμεύσεις. Ειδικότερα, οι προτεινόμενες από την ΕΑΣ ΝΑΞΟΥ δεσμεύσεις περιελάμβαναν τη δημοσιοποίηση διορθωτικής ανακοίνωσης/δελτίου τύπου και τη σχετική ενημέρωση των μελών της ΕΑΣ ΝΑΞΟΥ, καθώς και την αποχή στο μέλλον από οποιαδήποτε ανακοίνωση ή σύσταση που να αφορά άμεσα ή έμμεσα τη διαμόρφωση της οικονομικής-εμπορικής πολιτικής των μελών της συγκεκριμένης Ένωσης. Την ίδια πρόταση για την ανάληψη δεσμεύσεων επανέλαβε η ΕΑΣ Νάξου και ενώπιον της Επιτροπής Ανταγωνισμού πριν την έναρξη της συζήτησης για τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων.

Με βάση τις ανωτέρω σκέψεις, κατά την κρίση των μελών της Επιτροπής, πιθανολογήθηκε παράβαση του άρθρου 1 του ν. 3959/2011 από τις προαναφερόμενες ενέργειες της ΕΑΣ Νάξου, ως ένωσης (ενώσεων) επιχειρήσεων. Ταυτόχρονα, κρίθηκε ότι συνέτρεχαν οι τυπικές προϋποθέσεις του νόμου για την αποδοχή των προτεινόμενων δεσμεύσεων στην κρινόμενη υπόθεση, ενώ και από πλευράς ουσίας κρίθηκε ότι η ανάληψή τους ανταποκρίνεται με επάρκεια στην παύση της πιθανολογούμενης παράβασης (καθώς και στο σκεπτικό της Εισήγησης περί αυτεπάγγελτης λήψης ασφαλιστικών μέτρων). Συνεπώς, στην υπό κρίση υπόθεση, η Επιτροπή αποδέχθηκε τις προταθείσες δεσμεύσεις και τις κατέστησε υποχρεωτικές για την ΕΑΣ Νάξου, σύμφωνα με τη συνδυαστική εφαρμογή των παρ. 5 και 6 του άρθρου 25 του ν. 3959/2011. Ως εκ τούτου, ενόψει της αποδοχής των προτεινόμενων δεσμεύσεων από την ΕΑΣ Νάξου, κρίθηκε ότι δεν απαιτείτο περαιτέρω δράση της Επιτροπής στην υπό κρίση υπόθεση και κρίθηκε ότι παρέλκει πλέον η εξέταση της συνδρομής των προϋποθέσεων για την αυτεπάγγελτη λήψη ασφαλιστικών μέτρων κατά αυτής.

Έτσι, η Ολομέλεια της Επιτροπής Ανταγωνισμού, αποφάσισε ομόφωνα και σε φανερή ψηφοφορία τα εξής:

Να γίνουν αποδεκτές οι προτεινόμενες από την ΕΑΣ ΝΑΞΟΥ δεσμεύσεις, με βάση το άρθρο 25 παρ. 6 του ν. 3959/2011, όπως ισχύει, οι οποίες θα είχαν το εξής περιεχόμενο: Το Δ.Σ. της ΑΕΣ ΝΑΞΟΥ θα εξέδιδε άμεσα ανακοίνωση που θα ανέφερε τα εξής: *«1.Ανακαλούμε άμεσα και στο σύνολό της την από 24.11.2017 υπ' αριθμ. 217/2017 απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου, με την οποία ζητούσαμε από τους παραγωγούς να μην διαθέτουν πατάτα φθινοπωρινής καλλιέργειας σε ανθρώπους που θα τη διέθεταν εκτός Νάξου, καθόλο το περιεχόμενό της. Μετά την ανεπιθύλακτη ανάκληση αυτής, οι παραγωγοί είναι ελεύθεροι να διαθέτουν τις πατάτες φθινοπωρινής καλλιέργειας ακόμα και για διάθεση εκτός Νάξου χωρίς κανένα περιορισμό και χωρίς καμία συνέπεια ή κύρωση και ιδίως ως προς την απειλή προμήθειας του παρατιδομένου από τους παραγωγούς γάλακτος κατά το έτος 2018 στη μισή τιμή.*

2. Σε κάθε περίπτωση, η ΑΕΣ δεν επιθυμούσε να στρεβλώσει τον ανταγωνισμό, ούτε πολύ περισσότερο να χειραγωγήσει τις τιμές στην αγορά πατάτας ή γάλακτος».

Επίσης, η ΕΑΣ ΝΑΞΟΥ ανέλαβε την υποχρέωση να κοινοποιήσει στον τύπο και σε όλα τα μέλη / μετόχους και τους παραγωγούς πατάτας και γαλακτοκομικών προϊόντων της ΑΕΣ ΝΑΞΟΥ Ανακοίνωση με επιστολή ανάκλησης. Συγκεκριμένα, η ΑΕΣ ΝΑΞΟΥ ανέλαβε την ευθύνη να δημοσιεύσει την εν λόγω ανακλητική ανακοίνωση άμεσα στην ιστοσελίδα και στην εφημερίδα της, σε εφημερίδα ημερήσιας τοπικής κυκλοφορίας και να την αναρτήσει σε εμφανή σημεία, έτσι ώστε να λαμβάνουν γνώση αυτής οι παραγωγοί που προσέρχονται για τις δοσοληψίες τους. Στο πλαίσιο αυτό η ΑΕΣ ΝΑΞΟΥ δεσμεύθηκε να αποστείλει στην Επιτροπή Ανταγωνισμού εντός δεκαπέντε (15) ημερών, από την κοινοποίηση του διατακτικού της, αποδεικτικά των ανωτέρω ενεργειών της, το οποίο και έπραξε άμεσα. Επίσης, η ΑΕΣ ΝΑΞΟΥ δεσμεύτηκε ότι θα απέχει στο μέλλον από την έκδοση παρόμοιων αποφάσεων (συμπεριλαμβανομένων συναφών συστάσεων και ανακοινώσεων), οι οποίες περιορίζουν ή νοθεύουν τον ανταγωνισμό. Τέλος, προκειμένου να είναι βέβαιη η ΕΑ ότι οι δεσμεύσεις θα τηρηθούν, προβλέφθηκε ότι σε περίπτωση τυχόν παράλειψης συμμόρφωσης με αυτές, οι οποίες σημειωτέον ότι κατέστησαν υποχρεωτικές με την υπ' αρ. 653/2017 απόφαση ΕΑ, η Επιτροπή Ανταγωνισμού έχει τη δυνατότητα να επιβάλει πρόστιμο ύψους δύο χιλιάδων (2.000) ευρώ για κάθε ημέρα μη συμμόρφωσης με τις εν λόγω δεσμεύσεις.

3. Συμπεράσματα - προτάσεις: Τι επιβεβαίωσε η υπόθεση της Νάξου

Με αφορμή τη συγκεκριμένη απόφαση της ΕΑ, συνειδητοποιείται για πολλοστή φορά πόσο αναγκαία είναι τελικά η εκπαίδευση/ενημέρωση των φορέων των τοπικών αγορών/κοινωνιών για τα ζητήματα του ελεύθερου ανταγωνισμού. Επίσης, αναρωτιέται κανείς ποιος θα ήταν ο αποτελεσματικότερος τρόπος ώστε να υπάρξει μία διάχυση πληροφόρησης και κυρίως εκπαίδευσης σχετικά με τα ζητήματα ελεύθερου ανταγωνισμού, τα οποία σημειωτέον ότι καταρχήν θα πρέπει να είναι απολύτως διακριτά από τα ζητήματα αθέμιτου ανταγωνισμού (πχ η πώληση προϊόντων «μαϊμού»). Ενδιαφέρουσες σχετικές αναφορές που αναδεικνύουν αυτή την αντίστιξη ανάμεσα σε δίκαιο του ελεύθερου και στο δίκαιο του αθέμιτου ανταγωνισμού εντοπίζονται και στην υπ' αρ. 653/2017 απόφαση της ΕΑ (βλ. χαρακτηριστικά υποσημ. 93 στη συγκεκριμένη απόφαση).

Ελλάδα δεν είναι μόνο η Αθήνα. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή Ανταγωνισμού δεν μπορεί - και δεν πρέπει - να έχει την «πολυτέλεια» να ασχολείται μόνο με πολυεθνικές επιχειρήσεις ή σε κάθε περίπτωση με μεγάλες επιχειρήσεις, οι οποίες δραστηριοποιούνται σε όλη την ελληνική επικράτεια έχοντας έδρα είτε στα δύο μεγάλα αστικά κέντρα είτε και στο εξωτερικό ακόμη - και άρα είναι περισσότερο εξοικειωμένες (ή ακόμη και «πονηρημένες») με ζητήματα ελεύθερου ανταγωνισμού. Με βάση αυτά τα βασικά δεδομένα, η πρόταση του γράφοντος προς διατύπωση είναι η εξής: να βρεθεί τρόπος παρουσίασης του έργου και της δράσης της Επιτροπής Ανταγωνισμού σε όλη την Ελληνική Επικράτεια. Αυτό θα πρέπει να γίνει στο πλαίσιο εκπαίδευσης σε απλή -και όχι τεχνική/τεχνοκρατική - γλώσσα. Θα ήταν δε σκόπιμο να πραγματοποιηθεί μέσω της διεξαγωγής είτε συνεδρίων είτε/και σεμιναρίων που θα λαμβάνουν χώρα αρχικά ανά περιόδους (πχ δυο ή και περισσότερες φορές το χρόνο) με χρονικό ορίζοντα πενταετίας ίσως, ήτοι σε μεσοπρόθεσμο πλάνο, ή και στο πλαίσιο της δια βίου Εκπαίδευσης. Με τον τρόπο αυτό, επιχειρηματίες, καταναλωτές και φορείς θα μπορέσουν να ενημερωθούν επίσημα και με τρόπο απλό για το τι πραγματικά συνιστά παράβαση κατά το δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού, τι είναι καλό για τον ανταγωνισμό και την οικονομία και τι πρέπει τελικά να γίνει ώστε να επιτευχθεί το ζητούμενο, δηλαδή η κοινωνική ευημερία (Ζευγώλης, 2007). Σημειώνεται στο σημείο αυτό ότι στην οικονομική θεωρία (Βέττας & Κατσουλάκος, 2004) η έννοια της οικονομικής αποτελεσματικότητας (Λιακόπουλος, 2000) είναι άρρηκτα συνυφασμένη με την έννοια της κοινωνικής ευημερίας (Bork, 1978). Η κοινωνική ευημερία που προκύπτει από την παραγωγή ενός προϊόντος ορίζεται από τους οικονομολόγους ως ένα άθροισμα (πλεόνασμα): το άθροισμα της ευημερίας των καταναλωτών και της ευημερίας των παραγωγών του συγκεκριμένου προϊόντος (Bishop & Walker, 2002). Εδώ όμως εντοπίζεται και το

εξής - εγγενές μάλλον - πρόβλημα: στο ενωσιακό δίκαιο του ανταγωνισμού η κοινωνική ευημερία τείνει να ταυτίζεται μόνο με την ευημερία του καταναλωτή (Geradin, 2004). Υπό αυτό το πρίσμα, στο case study που αναλύσαμε (δηλ. την υπ' αρ. 653/2017 απόφαση της ΕΑ), η επιδιωκόμενη κοινωνική ευημερία δεν πρέπει να συνίσταται μόνο στην ευημερία του Έλληνα καταναλωτή (ο οποίος εκτός Νάξου ενδεχομένως θα στερείτο τη δυνατότητα αγοράς φρέσκιας πατάτας Νάξου, αν ίσχυε η επίμαχη αρχική Ανακοίνωση του ΕΑΣ ΝΑΞΟΥ), αλλά επίσης και στην ευημερία (πλεόνασμα) του παραγωγού πατάτας και γάλακτος που έχει την έδρα του στο νησί της Νάξου και τις γύρω από αυτό Μικρές Κυκλάδες και ο οποίος θα πρέπει επίσης να προστατεύεται προκειμένου να μπορεί εν τοις πράγμασι να ασκεί την εμπορική του πολιτική αυτόνομα, δηλαδή, μη δεσμευόμενος και μη απειλούμενος (έστω και για μία μόνο φορά) από το συλλογικό του όργανο.

Αυτός ο στόχος, ειδικά στο πλαίσιο της δια βίου Εκπαίδευσης, θα μπορούσε να επιτευχθεί είτε σε συνεργασία με τους κατά τόπους Δικηγορικούς Συλλόγους είτε/και σε συνεργασία με τα κατά τόπους Επιμελητήρια και - προκειμένου να πραγματοποιηθεί - απαιτεί βέβαια πρωτίστως εξωστρέφεια από μέρους της ίδιας της Επιτροπής Ανταγωνισμού, αλλά φυσικά απαιτεί και τους απαραίτητους ανθρώπινους πόρους, οι οποίοι η αλήθεια είναι ότι ειδικά κατά το παρόντα χρόνο δεν περισσεύουν. Αν πάντως ξεκινούσε μία προσπάθεια αυτής της μορφής, θα αποτελούσε σαφέστατα μια μορφή καινοτομίας ιδιαίτερα επωφελή για την Οικονομία ειδικά των τοπικών αγορών, εξαιρετικά χρήσιμη για τις τοπικές κοινωνίες της Ελληνικής Περιφέρειας, με σαφείς θετικές επιδράσεις και προς τα μεγάλα αστικά κέντρα. Θα πρέπει δε, κατά την άποψη του γράφοντος, να θεωρηθεί δεδομένο ότι η Ελληνική Περιφέρεια είναι πάντα πολύ θετική, «αγκαλιάζοντας» (ενίοτε και θεσμοθετώντας) τέτοιου είδους δράσεις και πρωτοβουλίες, αρκεί να δοθούν οι απαιτούμενες αφορμές και να γίνει το ήμισυ του παντός, δηλαδή, η αρχή.

Βιβλιογραφία

- Bishop, S., & Walker, M. (2002). *The Economics of EC Competition Law: Concepts, Application and Measurement*, 2nd edition, Thomson Sweet & Maxwell.
- Bork, R. H. (1978). *The Antitrust Paradox: A Policy at War with Itself* (Basic Books, 1978, reprinted with a new Introduction and Epilogue, 1993).
- Geradin, D. (2004). *Efficiency claims in EC competition law and sector specific regulation [Paper prepared for the first Workshop on Comparative Competition Law – Whose Regulation, Which Regulation?, Florence, Villa Schifanoia, November 12 & 13]*. Ritter, L., Braun, W.D., Rawlinson F. (2000). *European Competition Law: A Practitioner's Guide*, 2nd ed., Kluwer Law International.
- Whish, R., & Bailey, D. (2018). *Competition Law*, 9th ed., Oxford University Press.
- Zevgolis, N., & Kokkoris, I. (2005). *Assessment of the conduct of trade associations and of its constituting members in competition law. The value of a conduct based approach for the assessment of concerted practices and of non formal agreements*. Hellenic Review of European Law [Centre of International and European Economic Law], International Edition, p. 97.
- Βέττας, Ν., & Κατσουλάκος, Γ. (2004). *Πολιτική Ανταγωνισμού & Ρυθμιστική Πολιτική. Τα Οικονομικά των Ρυθμιστικών Παρεμβάσεων σε Αγορές με Μονοπωλιακή Δύναμη*. Τυπωθήτω.
- Ζευγώλης, Ν. (2007). Το ζήτημα των αποτελεσματικότητας σε οριζόντιες και κάθετες συμπράξεις: στροφή του κοινοτικού δικαίου του ανταγωνισμού προς την κατά περίπτωση ανάλυση. *Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιριών [ΔΕΕ]*, 4, σελ. 416.
- Ζευγώλης, Ν. (2008). *Το Καρτέλ στο Δίκαιο του Ανταγωνισμού*. Νομική Βιβλιοθήκη.
- Ζευγώλης, Ν. (2015). Οι οδοντιατρικοί σύλλογοι ως ενώσεις επιχειρήσεων κατά τη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας. *Ελληνική Επιθεώρηση Ευρωπαϊκού Δικαίου (ΕΕΕυρΔ)*, Τεύχος 3, σελ. 277.
- Καρύδης, Γ. (2012). *Ευρωπαϊκό Δίκαιο Συναλλαγών*, Νομική Βιβλιοθήκη.
- Λιακόπουλος, Θ. (2000). *Βιομηχανική Ιδιοκτησία*, Σάκκουλας Π. Ν., έκδοση ε'.
- Σινανιώτη-Μαρουδή, Α. (2000). *Εμπορικό Δίκαιο Γενικό Μέρος*, Τόμος 1, Σάκκουλας Αντ.

Τριανταφυλλάκης, Γ. (επιμ.) (2005), με τη συνεργασία των Μ. Δερεδάκη και Ιωαν. Κόκκορη, *Ελεύθερος Ανταγωνισμός. Πρακτική – Νομολογία εθνική & ευρωπαϊκή*, Νομική Βιβλιοθήκη.